

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/159/159/98

OPINIE O PROBLEMACH MŁODEGO POKOLENIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Za największe problemy środowisk młodzieżowych badani uznali trudności ze znalezieniem pracy oraz pogoń za pieniędzmi.

- ◆ Zdaniem ankietowanych, w dzisiejszych rodzinach najbardziej brakuje młodemu pokoleniu wskazań życiowych oraz wzorów osobowych. Wyraźnie niezaspokojona jest także potrzeba obecności rodziców (w mniejszym stopniu - ich miłości). W największym stopniu natomiast rodzice zapewniają dzieciom odpowiednie wychowanie religijne oraz kontakty z dziadkami.
- ◆ Za najbardziej pomocne rodzinie w wychowaniu młodego pokolenia ankietowani uznali harcerstwo, szkołę i Kościół, a także domy kultury i kluby młodzieżowe. Najbardziej negatywnie postrzegane są w tym kontekście dyskoteki, niewiele lepiej jednak oceniana jest wychowawcza rola telewizji.

Zainspirowani wynikami rządowego *Raportu o sytuacji polskich rodzin* zwróciliśmy się do ankietowanych¹, by na podstawie osobistych kontaktów z młodymi ludźmi oraz obserwacji życia społecznego spróbowali zdiagnozować występowanie różnego typu zjawisk stanowiących zagrożenie dla środowisk młodzieżowych. Interesowały nas również opinie respondentów o brakach i niedostatkach odczuwanych przez młode pokolenie w rodzinach. Zapytaliśmy też o ocenę wybranych instytucji społecznych - w jakim stopniu pomagają lub utrudniają rodzinom właściwe wychowanie dzieci i młodzieży.

ZAGROŻENIA

Trudności ze znalezieniem pracy po ukończeniu szkoły oraz kult pieniądza, pogoń za nim, zostały uznane przez respondentów za największe (najbardziej powszechne) problemy środowisk młodzieżowych - ponad cztery piąte ankietowanych twierdzi, że dotyczą one większości lub znacznej części polskiej młodzieży. Wiąże się z nimi, tworząc wspólny wymiar w analizie czynnikowej² - powszechna, choć mniej zdecydowana, opinia o braku perspektyw życiowych młodego pokolenia³.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (101), zrealizowano w dniach 15-20 października ‘98 na reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1094).

² Analiza czynnikowa przeprowadzona metodą Oblimin pozwala wyodrębnić 6 czynników - zob. tab. 2. Do celów analizy odpowiedź „trudno powiedzieć” umieszczono w środku skali.

³ Zaskakująca częstość opinii o braku perspektyw życiowych w dużej mierze wynika z kontekstu, w jakim pojawiła się ona w pytaniu (bezpośrednio po odpowiedzi „trudności ze znalezieniem pracy po ukończeniu szkoły”), i ściśle wiąże się z zagrożeniem bezrobociem.

Tabela 1

w procentach

Niżej przedstawiamy listę problemów, które występują w środowiskach młodzieżowych. Czy na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży one dotyczą?	Większości lub znacznej części	Niewielkiej części lub pojedynczych przypadków	Trudno powiedzieć
Trudności ze znalezieniem pracy po ukończeniu szkoły	89 (55)	7 (2)	4
Kult pieniądza, pogoń za pieniądzem	87 (56)	9 (2)	4
Brak perspektyw życiowych	80 (39)	15 (2)	5
Palenie papierosów	76 (30)	19 (4)	5
Brak wspólnego języka z rodzicami	63 (25)	29 (4)	8
Nadużywanie alkoholu	63 (23)	32 (6)	5
Mała odporność psychiczna	63 (24)	29 (5)	8
Obojętność wobec spraw innych ludzi	59 (24)	32 (6)	9
Swoboda seksualna	53 (18)	31 (8)	16
Słabe zdrowie fizyczne	53 (22)	42 (11)	5
Chuligaństwo, wandalizm	51 (15)	46 (14)	3
Obojętność religijna	47 (14)	42 (9)	11
Niechęć do nauki	46 (13)	45 (7)	9
Obojętność wobec spraw rodziny	44 (16)	45 (8)	11
Trudności szkolne	42 (11)	50 (11)	8
Kradzieże	42 (14)	52 (17)	6
Narkomania	32 (9)	58 (25)	10
Zainteresowanie sektami	11 (4)	73 (46)	16
Ucieczki z domu	12 (3)	80 (46)	8
Próby samobójcze	9 (4)	80 (60)	11

Odpowiedzi wskazywano na skali: „większości”, „znacznej części”, „niewielkiej części”, „pojedynczych przypadków”. W tabeli podano sumę odpowiedzi wskazujących na duże oraz na małe zagrożenie. W nawiasach umieszczono odsetki odpowiedzi skrajnych: „większości” i „tylko pojedynczych przypadków”.

Ważny wymiar zagrożeń stanowią: palenie papierosów, nadużywanie alkoholu oraz swoboda seksualna - zjawiska, które zdaniem badanych również należą do znacznie rozpowszechnionych. Ankietowani często wskazują też na osłabienie więzi młodego pokolenia z rodzicami (brak wspólnego języka z nimi), rodziną i szerszym środowiskiem społecznym (obojętność wobec ich spraw). Podkreślają także fizyczną (słabe zdrowie), psychiczną (mała odporność) i intelektualną (trudności szkolne) słabość młodzieży. Za nieco mniej nasilone zagrożenia uznają jej niechęć do nauki i obojętność religijną, które mogą świadczyć o występującej u młodych skłonności do ucieczki od zadań wymagających wysiłku

intelektualnego i duchowego. Nie lekceważą także występowania pewnych zjawisk mieszczących się w wymiarze patologii społecznej, przede wszystkim takich jak chuligaństwo i wandalizm, a także narkomania oraz kradzieże; inne zagrożenia tego typu (zainteresowanie sektami, ucieczki z domu oraz próby samobójcze) uznają natomiast za niemal marginalne.

Tabela 2. Analiza czynnikowa

Zagrożenia	Czynnik 1	Czynnik 2	Czynnik 3	Czynnik 4	Czynnik 5	Czynnik 6
(1) Patologia społeczna						
- próby samobójcze	0.828					
- zainteresowanie sektami	0.732					
- narkomania	0.681					
- kradzieże	0.659					
- ucieczki z domu	0.645					
- chuligaństwo, wandalizm	0.559					
(2) Słabość fizyczna, psychiczna, intelektualna						
- słabe zdrowie fizyczne		0.810				
- mała odporność psychiczna		0.699				
- trudności szkolne		0.509				
(3) Brak perspektyw życiowych, zagrożenie bezrobociem, kult pieniądza						
- brak perspektyw życiowych			- 0.827			
- trudności z pracą po ukończeniu szkoły			- 0.801			
- kult pieniądza, pogoń za pieniądzem			- 0.689			
(4) Używki i swoboda seksualna						
- palenie papierosów				-0.872		
- nadużywanie alkoholu				-0.839		
- swoboda seksualna				-0.659		
(5) Ucieczka od wysiłku intelektualnego i duchowego						
- niechęć do nauki					-0.736	
- obojętność religijna					-0.694	
(6) Słabość więzi społecznych						
- obojętność wobec spraw rodziny						- 0.875
- obojętność wobec spraw innych ludzi						- 0.790
- brak wspólnego języka z rodzicami						-0.632
% wyjaśnianej wariancji = 64.6	29.2	11.0	7.7	6.3	5.3	5.0

Analiza korelacji między czynnikami pozwala wyodrębnić dwie grupy zagrożeń. Pierwszą grupę stanowią: patologia społeczna (czynnik 1) oraz słabość fizyczna, psychiczna i intelektualna (czynnik 2). Drugą zaś - brak perspektyw życiowych, zagrożenie bezrobociem i kult pieniądza (czynnik 3), używki i swoboda seksualna (czynnik 4), ucieczka od wysiłku intelektualnego i duchowego (czynnik 5) oraz słabość więzi społecznych (czynnik 6). Czynniki wchodzące w skład każdej z tych grup są wewnątrznie pozytywnie skorelowane, negatywne natomiast są korelacje między czynnikami należącymi do różnych grup.

Tabela 3. Matryca korelacji między czynnikami

	Czynnik 1	Czynnik 2	Czynnik 3	Czynnik 4	Czynnik 5	Czynnik 6
Czynnik 1		0.135	- 0.128	- 0.326	- 0.175	- 0.212
Czynnik 2			- 0.209	- 0.205	- 0.187	- 0.310
Czynnik 3				0.291	0.153	0.243
Czynnik 4					0.106	0.306
Czynnik 5						0.226
Czynnik 6						

Zrekonstruowany na podstawie opinii badanych obraz problemów środowisk młodzieżowych nie jest silnie zróżnicowany społecznie. Na popularność niektórych opinii pewien wpływ mają jedynie: poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania respondentów oraz młody wiek (przede wszystkim bycie uczniem lub studentem).

Wraz z wykształceniem ankietowanych wyraźnie rośnie przekonanie o zagrożeniu wynikającym z psychicznej, fizycznej i - w mniejszym stopniu - intelektualnej słabości młodego pokolenia, a także ze słabości jego więzi społecznych (braku wspólnego języka z rodzicami oraz obojętności na sprawy innych ludzi, ale już nie - obojętności na sprawy rodziny). Ponadto, im bardziej zurbanizowane (tzn. większe) miejsce zamieszkania, tym częściej respondenci wskazują na występowanie problemów słabego zdrowia fizycznego młodzieży oraz - co wydaje się szczególnie symptomatyczne dla środowisk wielkomiejskich - obojętności wobec spraw innych ludzi oraz obojętności religijnej.

W tym miejscu trzeba wyraźnie podkreślić, że zdecydowanie najmniej dramatyczny obraz problemów zagrażających obecnie młodemu pokoleniu mają mieszkańcy wsi,

a szczególnie rolnicy⁴. Najwięcej zagrożeń dostrzegają natomiast uczniowie i studenci, którzy w mniejszym lub większym stopniu zetknęli się z tymi problemami i z tej racji - oraz z powodu swojego wykształcenia - mogą być uznani za ekspertów w tej sprawie⁵.

Ucząca się młodzież częściej niż ogół społeczeństwa dostrzega zagrożenia wynikające z ewentualnego bezrobocia młodych ludzi (95%). Bardziej akcentuje także nadużywanie popularnych w środowiskach młodzieżowych używek, jak: papierosy (91%), alkohol (78%), oraz występowanie zjawiska swobody seksualnej (75%). Częściej wskazuje też na słabość więzi społecznych, która przejawia się brakiem wspólnego języka z rodzicami (72%) i obojętnością na sprawy innych ludzi (69%). Uczniowie i studenci bardziej niż inni podkreślają słabość psychiczną (69%) i intelektualną (trudności szkolne - 57%) młodzieży, a także jej tendencję do ucieczki od wysiłku intelektualnego i duchowego (niechęć do nauki - 70% i obojętność religijna - 56%). W kilku kwestiach są jednak mniej krytyczni niż ogół badanych - rzadziej wskazują na słabe zdrowie fizyczne młodzieży (43%) oraz jej zachowania z zakresu patologii społecznej (kradzieże - 27%, zainteresowanie sektami - 5% i próby samobójcze - 2%). Nie różnią się natomiast od ogółu badanych w ocenie pozostałych zagrożeń, takich jak: kult pieniądza i brak perspektyw życiowych, obojętność wobec spraw rodziny, ucieczki z domu, a także chuligaństwo i wandalizm oraz narkomania.

Na zakończenie warto dodać, że własne doświadczenia ankietowanych w pewnym stopniu odbijają się również na zróżnicowaniu opinii między osobami mającymi dzieci oraz bezdzietnymi (wśród których, należy pamiętać, znaczną część stanowi młodzież). Okazuje się, że badani rodzice rzadziej niż pozostali respondenci wskazują na zagrożenia związane z paleniem papierosów i nadużywaniem alkoholu oraz swobodą seksualną młodzieży, a także z jej skłonnością do ucieczki od wysiłku intelektualnego i duchowego. Bardziej niż inni podkreślają natomiast brak perspektyw życiowych młodego pokolenia.

⁴ Rolnicy, mieszkańcy wsi znacznie rzadziej niż ogół społeczeństwa określają zasięg poszczególnych problemów jako szeroki (dotyczący większości lub znacznej części młodzieży). Nie różnią się zasadniczo jedynie w ocenie zagrożenia ze strony takich zjawisk, jak: bezrobocie, kult pieniądza, brak perspektyw życiowych, ucieczki z domu, zainteresowanie sektami i próby samobójcze.

⁵ Ogół młodzieży w wieku od 18 do 24 lat częściej niż przeciętnie wskazuje przede wszystkim na niechęć młodzieży do nauki, trudności szkolne, nadużywanie alkoholu i swobodę seksualną oraz nikotynizm, obojętność religijną, kult pieniądza i zagrożenie bezrobociem.

DEPRYWACJE W RODZINIE

Źródeł problemów zagrażających młodemu pokoleniu można poszukiwać w czynnikach makrostrukturalnych, takich jak: system szkolnictwa, rynek pracy, zmiany w materialnym poziomie życia społeczeństwa, przemiany kulturowe w dziedzinie wartości, religii czy obyczajowości. Przede wszystkim jednak należy skoncentrować się na rodzinie, która - pełniąc funkcję amortyzatora przemian społecznych - bezpośrednio kształtuje osobę i los młodego człowieka. Interesowało nas, jak w opinii Polaków współczesne rodziny radzą sobie z wychowaniem dzieci i młodzieży. Poprosiliśmy ankietowanych o wskazanie, jakiego typu deprivacji (braków i niedostatków) doznaje młode pokolenie w dzisiejszych rodzinach⁶.

W ocenie społecznej szeroki jest zakres niezaspokojonych mających swoje źródło w rodzinie. Zaczniemy jednak od tego, czego dzieciom nie brakuje. Według badanych, najbardziej zaspokojone w polskich rodzinach są potrzeby związane z religią oraz obecnością dziadków. Nasuwa się podejrzenie, że wysoki poziom zaspokojenia obu tych potrzeb może wynikać z ich stosunkowo słabego nasilenia⁷ - być może ankietowani sądzą, że dzieci nie odczuwają braku lub niedostatku wychowania religijnego i obecności dziadków w rodzinie, bo ich po prostu nie potrzebują, natomiast zaspokojenie innych potrzeb jest dla nich znacznie ważniejsze i w tych dziedzinach doznają większych deprivacji. W kwestii niezaspokojenia potrzeb materialnych oraz miłości matczynej opinie są podzielone, natomiast w pozostałych dziedzinach przeważa, choć w różnym stopniu, przekonanie o występowaniu deprivacji.

⁶ W przygotowaniu jest także inny aspekt tego zagadnienia, dotyczący postaw i zachowań rodzicielskich oraz stosowanych metod wychowawczych.

⁷ Okazuje się, że wśród osób często i systematycznie praktykujących, które zapewne lepiej niż inne rozumieją potrzeby religijne młodego pokolenia, ponad połowa (56%) sądzi, że w polskich rodzinach daje się zauważyć niedostatek wychowania religijnego. Im mniej religijni, tzn. rzadziej praktykujący badani, tym mniejszy odsetek z nich dostrzega braki w tej dziedzinie.

Tabela 4

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, porównując swoje dzieciństwo i młodość z sytuacją panującą w dzisiejszych rodzinach - czego obecnie brakuje dzieciom w rodzinie? Czy jest to przede wszystkim brak lub niedostatek:	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
- wskazówek, jak radzić sobie ze swoimi problemami	67 (19)	24 (4)	9
- wskazówek, jak radzić sobie w dzisiejszych czasach	66 (20)	24 (4)	10
- wskazówek, jak uczeni żyć	66 (20)	28 (5)	6
- dobrego przykładu ze strony starszych	66 (23)	27 (5)	7
- obecności ojca	64 (19)	28 (5)	8
- wskazówek, jak kształtować swój charakter	62 (17)	27 (4)	11
- wskazówek, jak współpracować, współdziałać z innymi ludźmi	62 (17)	29 (4)	9
- obecności matki	59 (15)	33 (7)	8
- samodzielności	52 (10)	40 (6)	8
- przestrzegania rodzinnych tradycji	51 (10)	40 (5)	9
- miłości ojcowskiej	50 (15)	40 (8)	10
- wychowania patriotycznego	48 (11)	38 (6)	14
- miłości matczynej	47 (16)	45 (10)	9
- dóbr i środków materialnych	48 (13)	47 (11)	5
- obecności dziadków	39 (6)	50 (7)	11
- wychowania religijnego	37 (8)	54 (10)	9

Odpowiedzi wskazywano na skali: „zdecydowanie tak”, „raczej tak”, „raczej nie”, „zdecydowanie nie”. W tabeli podano sumę odpowiedzi „zdecydowanie” i „raczej”. W nawiasach umieszczono odsetki skrajnych odpowiedzi: „zdecydowanie tak” oraz „zdecydowanie nie”.

Zdecydowanie największe braki lub niedostatki dostrzegają ankietowani w dziedzinie zapewnienia dzieciom wskazań, jak mają sobie radzić w dzisiejszych czasach, jak żyć uczeni, w jaki sposób rozwiązywać własne problemy, jak kształtować swój charakter, jak współpracować z innymi ludźmi. Niezaspokojenie potrzeb w zakresie wskazań życiowych tworzy wspólny wymiar z brakiem lub niedostatkiem w rodzinie wzoru osobowego (dobrego przykładu ze strony dorosłych). Czynniki te mogą świadczyć o tym, że w odczuciu społecznym autorytet współczesnych rodziców jest wyraźnie nadwątlony (nie uczą życia, nie są wzorem do naśladowania)⁸.

⁸ Analiza czynnikowa przeprowadzona metodą Oblimin pozwala wyodrębnić 4 czynniki - zob. tab. 5. Do celów analizy odpowiedź „trudno powiedzieć” umieszczono w środku skali.

Bardzo ważnym społecznie wymiarem deprivacji jest niezaspokojenie podstawowej dla dziecka potrzeby obecności i miłości rodziców oraz - w znacznie mniejszym stopniu - dziadków. Trzeci czynnik tworzą braki, niedostatki w zakresie wychowania patriotycznego i religijnego, a także w dziedzinie przestrzegania rodzinnych tradycji i zapewnienia odpowiedniej dozy samodzielności. Należy dodać, że niezaspokojenie potrzeby samodzielności wyraźnie wiąże się także z ostatnim z wyodrębnionych w analizie czynnikowej wymiarów deprivacji rodzinnych, tzn. z brakiem lub niedostatkiem dóbr i środków materialnych.

Tabela 5

Brak lub niedostatek w rodzinie:	Czynnik 1	Czynnik 2	Czynnik 3	Czynnik 4
(1) wskaźników życiowych i wzoru osobowego				
- wskaźników, jak radzić sobie ze swoimi problemami	0.899			
- wskaźników, jak uczyć się	0.880			
- wskaźników, jak radzić sobie w dzisiejszych czasach	0.878			
- wskaźników, jak współpracować, współdziałać z innymi ludźmi	0.861			
- wskaźników, jak kształtować swój charakter	0.842			
- dobrego przykładu ze strony starszych	0.709			
(2) obecności i miłości rodziców, dziadków				
- obecności matki		0.892		
- obecności ojca		0.843		
- miłości matczynej		0.800		
- miłości ojcowskiej		0.797		
- obecności dziadków		0.504		
(3) wartości wychowawczych				
- wychowania patriotycznego			0.829	
- wychowania religijnego			0.800	
- przestrzegania rodzinnych tradycji			0.675	
- samodzielności			0.520	0.317
(4) dóbr i środków materialnych				
- dóbr i środków materialnych				0.909
% wyjaśnianej wariancji = 68.8	41.2	13.1	8.4	6.1

Analiza wskazuje na występowanie silnych związków między opiniami dotyczącymi niezaspokojenia potrzeby zapewnienia przez rodzinę wskazań życiowych i wzoru osobowego (czynnik 1), obecności i miłości rodziców i dziadków (czynnik 2) oraz braków w dziedzinie wychowania (czynnik 3). Powiązane ze sobą są także opinie o deprivacjach w zakresie obecności i miłości rodziców (czynnik 2) oraz niedostatkach w dziedzinie dóbr i środków materialnych (czynnik 4).

Tabela 6. Matryca współczynników korelacji między czynnikami

	Czynnik 1	Czynnik 2	Czynnik 3	Czynnik 4
Czynnik 1		0.379	0.465	0.0577
Czynnik 2			0.340	0.153
Czynnik 3				0.068
Czynnik 4				

Obraz deprivacji odczuwanych w rodzinach przez młode pokolenie jest wyraźnie zróżnicowany społecznie. O dostrzeganiu braków, niedostatków decyduje przede wszystkim poziom wykształcenia badanych, w mniejszym stopniu - związany z nim materialny poziom życia. Im wyższa pozycja społeczno-ekonomiczna ankietowanych, tym większy ich odsetek uważa, że rodziny nie dostarczają młodemu pokoleniu wskazań życiowych ani wzorów osobowych. Brak dobrego przykładu ze strony starszych dostrzegany jest ponadto tym częściej, im bardziej zurbanizowane środowisko zamieszkania respondentów. Wraz z wykształceniem rośnie też przekonanie, że rodziny nie gwarantują zaspokojenia potrzeby obecności obojga rodziców i dziadków oraz miłości ojcowskiej, a także nie zapewniają młodemu pokoleniu odpowiedniej dozy samodzielności. Wyższy i średni poziom wykształcenia sprzyja też opinii o niedostatkach wychowania patriotycznego w polskich rodzinach. Osoby legitymujące się wyższym wykształceniem i lepiej sytuowane rzadziej niż inne wskazują natomiast na deprivacje w dziedzinie potrzeb materialnych młodego pokolenia. Ten rodzaj niezaspokojenia najsilniej akcentowany jest przez uczniów i studentów, a także przez ogół młodzieży w wieku od 18 do 24 lat. Zwracają na niego uwagę również robotnicy i, co zrozumiałe, respondenci najgorzej sytuowani, którzy osiągają najniższe dochody *per capita* w gospodarstwie domowym i negatywnie oceniają warunki materialne swoich rodzin.

Należy podkreślić, że - podobnie jak przy ocenie problemów zagrażających młodemu pokoleniu - również w tym przypadku najmniej krytycznie postrzegają rodzinę mieszkańcy wsi, a szczególnie rolnicy⁹, natomiast najwięcej braków i niedostatków mających swoje źródło w rodzinie wskazują uczniowie i studenci¹⁰. Częściej niż ogół społeczeństwa akcentują oni doznawanie przez młodzież deprivacji w dziedzinie wskazówek, jak radzić sobie ze swoimi problemami i uczciwie żyć (po 83%), jak radzić sobie w dzisiejszych czasach (80%), jak współpracować, współdziałać z ludźmi (79%) oraz jak kształtować swój charakter (77%). Bardziej podkreślają również brak lub niedostatek wzorów osobowych w rodzinie (78%), a także obecności ojca (76%) i matki (69%) oraz ich miłości (odpowiednio: 69% i 65%). Ucząca się młodzież częściej niż ogół społeczeństwa wskazuje na niezaspokojenie potrzeb materialnych (63%) oraz potrzeby samodzielności (61%) młodego pokolenia, częściej również dostrzega niedociągnięcia w kwestii wychowania patriotycznego w rodzinie (59%). Jej opinie nie odbiegają od reszty jedynie w odniesieniu do przestrzegania rodzinnych tradycji (48%), obecności dziadków (45%) oraz wychowania religijnego (36%).

Interesujące jest także to, że badanych przez nas rodziców cechuje znacznie mniejszy niż osoby bezdzietne krytycyzm w ocenie prawie wszystkich doznawanych w rodzinie deprivacji (z wyjątkiem dwóch dziedzin - wychowania religijnego i przestrzegania rodzinnych tradycji).

JAKIE INSTYTUCJE POMAGAJĄ RODZINIE W WYCHOWANIU MŁODEGO POKOLENIA

Uzyskane wyniki wskazują, że - w odczuciu społecznym - polskie rodziny nie najlepiej radzą sobie z wychowaniem potomstwa. Ciekawe wydaje się natomiast, które instytucje społeczne postrzegane są jako pomocne, które zaś, zdaniem ankietowanych, utrudniają rodzinie właściwe wychowanie dzieci i młodzieży.

⁹ Rolnicy, mieszkańcy wsi rzadziej niż ogół społeczeństwa dostrzegają brak lub niedostatek wskazań życiowych i wzorów osobowych, obecności i miłości rodziców, przestrzegania rodzinnych tradycji, wychowania patriotycznego i samodzielności.

¹⁰ Ogół młodzieży w wieku od 18 do 24 lat częściej niż przeciętnie wskazuje na brak lub niedostatek wskazań życiowych i wzoru osobowego, miłości matczynej i ojcowskiej, dóbr i środków materialnych oraz samodzielności.

Tabela 7

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy ... pomaga(ją) rodzinie czy raczej utrudnia(ją) właściwe wychowanie dzieci i młodzieży?	Pomaga(ją)	Ani nie pomaga(ją), ani nie utrudnia(ją)	Utrudnia(ją)	Trudno powiedzieć
- harcerstwo	71 (19)	13	1 (0)	14
- szkoła	68 (22)	22	6 (1)	4
- Kościół	68 (25)	21	8 (2)	3
- domy kultury, kluby młodzieżowe	61 (10)	16	7 (1)	16
- radio	39 (5)	40	9 (2)	13
- czasopisma młodzieżowe	39 (5)	20	22 (4)	18
- kino	28 (3)	29	25 (4)	18
- rówieśnicy	21 (2)	30	31 (5)	19
- telewizja	17 (2)	26	50 (14)	7
- dyskoteki	10 (1)	21	58 (23)	11

W nawiasach podano odsetki skrajnych odpowiedzi: „zdecydowanie pomaga(ją)” i „zdecydowanie utrudnia(ją)”.

Zdecydowanie najlepiej oceniana jest rola wychowawcza trzech instytucji: harcerstwa, szkoły i Kościoła - ponad dwie trzecie ankietowanych uważa, że pomagają one rodzinie we właściwym wychowaniu dzieci. Niemal równie wysoko cenią badani działalność domów kultury i klubów młodzieżowych, które - jak wiadomo - pomagają rodzinom w zorganizowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży. Pozostałe instytucje spotykają się z wyraźnie mniejszym uznaniem respondentów - w grupie tej stosunkowo najlepiej oceniane jest radio, chociaż jednocześnie dwie piąte badanych uważa, że nie ma ono wpływu na wychowanie dzieci. Bardziej krytycznie oceniana jest natomiast rola czasopism młodzieżowych - należy jednak zauważyć, że również w ich ocenie opinie pozytywne przeważają nad negatywnymi. Wyraźnie podzielone są zdania respondentów co do funkcji wychowawczej kina, natomiast pozostałe instytucje (w tym - rówieśnicy) uzyskały więcej opinii krytycznych niż pozytywnych. Nie zaskakuje fakt, że najbardziej negatywnie postrzegane są dyskoteki, niewiele lepiej jednak oceniana jest wychowawcza rola telewizji.

Niektóre z tych opinii nie są zróżnicowane społecznie. Na przykład, pozytywna opinia o pomocniczej wobec rodziny roli harcerstwa dominuje we wszystkich grupach społecznych. Respondenci są również całkowicie zgodni co do zdecydowanie negatywnej roli dyskotek.

Ocena wychowawczej funkcji szkoły wyraźnie wiąże się z miejscem zamieszkania respondentów oraz ich pozycją społeczno-ekonomiczną. Im mniejsza miejscowość, niższe wykształcenie i niższe dochody *per capita* w gospodarstwie domowym, tym częstsza opinia, że szkoła pomaga rodzinie we właściwym wychowaniu dzieci. Ponieważ gorsze położenie społeczne i ekonomiczne sprzyja religijności, odnotowujemy także prawidłowość, że wraz z częstością uczestnictwa w praktykach religijnych rośnie odsetek badanych, którzy wyrażają pozytywną opinię o szkole. Generalnie, wychowawczą rolę szkoły doceniają przede wszystkim respondenci, którzy z racji niskiego wykształcenia i skromnych warunków życiowych są bardziej bezradni życiowo, a także ci, którzy żyją w środowiskach wiejskich i małomiasteczkowych, ubogich w (inne niż szkoła) instytucje wychowawcze i edukacyjne.

Opinia o Kościele zależy natomiast przede wszystkim od poziomu religijności badanych mierzonej częstością uczestnictwa w praktykach religijnych. Zdecydowana większość praktykujących co najmniej raz w tygodniu uważa, że Kościół pomaga rodzinie w wychowaniu dzieci, natomiast im mniejsze zaangażowanie respondentów w praktyki religijne, tym większy krytycyzm w ocenie Kościoła (jedna trzecia niepraktykujących twierdzi, że Kościół utrudnia rodzinie wypełnianie tego zadania). Ponieważ w praktykach religijnych częściej niż inni uczestniczą mieszkańcy wsi, renciści i emeryci, osoby starsze, najgorzej sytuowane i wykształcone, one też częściej doceniają pomoc, jaką w wychowaniu młodego pokolenia niesie rodzinom Kościół. Ważne, że również badani rodzice, a więc osoby, które z racji posiadania dzieci mają własne doświadczenia w tej dziedzinie, częściej niż osoby bezdzietne dostrzegają pomoc Kościoła. Wyższą niż u innych aprobatę jego wychowawczej roli odnotowujemy także, co zrozumiałe, wśród osób o prawicowych poglądach politycznych (79%).

Opinie o pozostałych instytucjach społecznych nie mają tak wyraźnych uwarunkowań. Podkreślenia wymaga fakt, że pomoc, jaką w wychowaniu młodego pokolenia zapewniają domy kultury i kluby młodzieżowe, zdecydowanie najczęściej doceniana jest przez uczniów i studentów; im starsi badani, tym mniejsza aprobatą tych instytucji, a zarazem tym większa niewiedza o ich działalności. Ucząca się młodzież natomiast znacznie bardziej niż ogół społeczeństwa bagatelizuje rolę, jaką w wychowaniu młodego pokolenia odgrywają

czasopisma młodzieżowe (ponad dwie piąte uczniów i studentów uważa, że czasopisma nie mają wpływu na wychowanie). Zdecydowanie najbardziej krytyczny stosunek do nich mają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, natomiast stosunkowo najbardziej pozytywnie oceniają ich rolę pracownicy fizyczno-umysłowi i robotnicy wykwalifikowani. Ciekawe, że robotnicy wykwalifikowani należą do największych krytyków środowisk rówieśniczych (prawie połowa z nich sądzi, że koleżanki i koledzy utrudniają rodzinie właściwe wychowanie dzieci), a także telewizji (odpowiednio 60%).

Generalnie, ocena wychowawczej funkcji masowych środków przekazu zależy przede wszystkim od poziomu wykształcenia respondentów. Wraz z wykształceniem rośnie odsetek badanych, którzy doceniają pomoc radia w wychowaniu młodzieży, jednocześnie wyraźnie maleje odsetek tych, którzy pozytywnie oceniają rolę telewizji (wśród osób z wyższym wykształceniem 57% uważa, że telewizja utrudnia rodzinie właściwe wychowanie dzieci, a tylko 9% dostrzega jej pomoc). Należy podkreślić, że nieco lepszą ocenę wystawiają wymienionym mediom (nie tylko telewizji i radiu, ale także czasopismom młodzieżowym i kinu) osoby o lewicowych poglądach politycznych; bardziej krytyczne wobec nich są natomiast osoby o orientacji prawicowej.

Powszechnie uważa się, że trudności ze znalezieniem pracy po ukończeniu szkoły oraz kult pieniądza to największe problemy środowisk młodzieżowych. Wiąże się z nimi niemal równie powszechna, choć mniej zdecydowana, opinia o braku perspektyw życiowych młodego pokolenia. Ważny wymiar zagrożeń stanowią: palenie papierosów, nadużywanie alkoholu oraz swoboda seksualna. Ankietowani często wskazują także na osłabienie więzi młodego pokolenia z rodzicami, rodziną i szerszym środowiskiem społecznym. Podkreślają też fizyczną, psychiczną i intelektualną słabość młodzieży. Za nieco mniej nasilone zagrożenia uznają jej niechęć do nauki i obojętność religijną, które mogą świadczyć

o skłonności młodych ludzi do ucieczki od zadań wymagających wysiłku intelektualnego i duchowego. Nie lekceważą również występowania pewnych zjawisk mieszczących się w wymiarze patologii społecznej, przede wszystkim takich, jak: chuligaństwo i wandalizm, a także narkomania oraz kradzieże; inne zagrożenia tego typu (zainteresowanie sektami, ucieczki z domu oraz próby samobójcze) uznają natomiast za niemal marginalne.

W odczuciu społecznym szeroki jest zakres deprywacji potrzeb młodego pokolenia, które mają swoje źródło w rodzinie. Według badanych, w polskich rodzinach najlepiej zaspokajane są potrzeby odpowiedniego wychowania religijnego oraz obecności dziadków. Największe braki, świadczące o bezradności rodziców i osłabieniu ich autorytetu, postrzegane są w dziedzinie wskazań życiowych (jak radzić sobie w dzisiejszych czasach, jak żyć uczciwie, w jaki sposób rozwiązywać własne problemy, jak kształtować swój charakter, jak współpracować, współdziałać z innymi ludźmi), a także wzoru osobowego (dobrego przykładu ze strony starszych). Za wyraźnie niezaspokojoną uznali badani potrzebę obecności rodziców, w mniejszym stopniu - ich miłości. Dostrzegane są też niedostatki w zakresie wychowania patriotycznego, przestrzegania rodzinnych tradycji, a także zapewnienia potomstwu odpowiedniej dozy samodzielności. Podzielone są natomiast opinie o brakach w zakresie dóbr i środków materialnych.

Za najbardziej pomocne rodzinie w wychowaniu młodego pokolenia uznano harcerstwo, szkołę i Kościół, a także domy kultury i kluby młodzieżowe. Bardziej krytyczna (choć z przewagą ocen pozytywnych) jest ocena radia i czasopism młodzieżowych. Opinie o wpływie kina są podzielone, natomiast pozostałe instytucje, a także rówieśnicy, uzyskują więcej ocen krytycznych niż pozytywnych. Najbardziej negatywnie postrzegane są dyskoteki, niewiele lepiej jednak oceniana jest wychowawcza rola telewizji.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży one dotyczą? **Brak wspólnego języka z rodzicami**
 1 - Większości lub znacznej części; 2 - Niewielkiej części lub pojedynczych przypadków

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	29	8	1094
Płeć				
Meżczyźni	60	33	7	519
Kobiety	66	27	8	575
Wiek				
18-24 lat	66	28	7	156
25-34	63	34	3	193
35-44	65	29	6	238
45-54	63	31	7	176
55-64	68	25	7	146
65 lat i więcej	56	28	16	185
Miejsce zamieszkania				
Wies	50	39	11	399
Miasto do 20 tys.	69	25	6	116
od 21 do 100 tys.	73	22	5	234
101-500 tys.	71	23	6	150
501 tys. i więcej mieszk.	68	23	8	134
Region				
Północny	72	20	8	126
Zachodni	60	31	8	111
Środkowo-zachodni	59	34	7	160
Środkowy	69	19	12	205
Wschodni	58	35	7	124
Południowo-wschodni	56	39	5	166
Południowo-zachodni	66	30	4	202
Wykształcenie				
Podstawowe	56	31	13	341
Zasadnicze zawodowe	62	32	6	322
Średnie	70	27	4	341
Wyższe	71	24	5	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	71	22	7	56
Prac. umysł. niż. szczebla	74	23	3	116
Pracownicy fiz. - umysł.	61	31	8	71
Robotnicy wykwalifikowani	54	43	3	92
Robotnicy niewykwalifik.	48	41	11	47
Rolnicy	52	36	12	80
Pracujący na własny rach.	66	29	4	77
Bierni zawodowo				
Renciści	65	26	10	126
Emeryci	61	28	11	212
Uczniowie i studenci	72	24	5	67
Bezrobotni	66	26	8	89
Gospodynie domowe i inni	62	34	5	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	68	29	3	122
sekt. państw. publicznym	60	35	6	102
sp. właśc. pryw. i państwa	73	25	2	69
sekt. pryw. poza rolnict.	64	28	8	192
prywatnym gosp. rolnym	50	41	10	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	62	30	7	166
276 - 399	59	36	5	283
400 - 549	64	26	10	256
550 - 799	62	33	5	155
Powyżej 799 zł	75	22	3	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	59	29	12	287
Średnie	64	29	7	507
Dobre	66	30	3	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	68	26	6	68
Raz w tygodniu	58	35	6	600
Kilka razy w miesiącu	64	30	6	145
Kilka razy w roku	71	20	9	190
W ogóle nie uczestniczy	74	12	14	90
Poglądy polityczne				
Lewica	65	30	5	274
Centrum	66	29	6	263
Prawica	65	31	4	319
Trudno powiedzieć	55	28	17	237
Dzieci				
Nie ma dzieci	63	29	8	284
Ma dzieci	63	29	7	810

Tabela 2. Czy na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży one dotyczą? **Obojętność wobec spraw innych ludzi**
 1 - Większości lub znacznej części; 2 - Niewielkiej części lub pojedynczych przypadków

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	59	32	9	1093
Płeć				
Meżczyźni	60	32	8	519
Kobiety	58	32	10	575
Wiek				
18-24 lat	60	34	6	156
25-34	63	31	6	193
35-44	59	36	5	238
45-54	57	36	7	176
55-64	65	35	10	146
65 lat i więcej	53	28	18	185
Miejsce zamieszkania				
Wies	50	38	12	399
Miasto do 20 tys.	61	30	7	116
od 21 do 100 tys.	61	30	8	234
101-500 tys.	62	28	6	150
501 tys. i więcej mieszk.	69	24	6	134
Region				
Północny	68	22	10	126
Zachodni	59	32	9	111
Środkowo-zachodni	66	26	8	160
Środkowy	66	25	9	205
Wschodni	50	42	8	124
Południowo-wschodni	48	41	10	166
Południowo-zachodni	57	37	7	202
Wykształcenie				
Podstawowe	54	32	14	341
Zasadnicze zawodowe	53	39	8	321
Średnie	67	27	6	341
Wyższe	70	26	4	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	67	31	3	56
Prac. umysł. niż. szczebla	68	29	3	116
Pracownicy fiz. - umysł.	50	38	12	70
Robotnicy wykwalifikowani	59	40	1	92
Robotnicy niewykwalifik.	40	46	13	47
Rolnicy	43	44	13	80
Pracujący na własny rach.	73	19	7	77
Bierni zawodowo				
Renciści	55	30	15	126
Emeryci	60	26	14	212
Uczniowie i studenci	69	26	4	67
Bezrobotni	61	33	6	89
Gospodynie domowe i inni	60	38	2	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	58	36	6	122
sekt. państw. publicznym	60	38	2	101
sp. właśc. pryw. i państwa	68	30	2	69
sekt. pryw. poza rolnict.	63	28	9	192
prywatnym gosp. rolnym	48	42	10	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	58	37	5	166
276 - 399	57	37	6	183
400 - 549	66	34	10	256
550 - 799	65	37	7	155
Powyżej 799 zł	67	28	5	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	62	29	9	286
Średnie	57	32	11	507
Dobre	61	34	5	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	58	33	8	68
Raz w tygodniu	66	30	4	600
Kilka razy w miesiącu	61	31	7	145
Kilka razy w roku	65	28	7	190
W ogóle nie uczestniczy	65	28	17	90
Poglądy polityczne				
Lewica	64	31	5	274
Centrum	59	33	8	262
Prawica	62	34	5	319
Trudno powiedzieć	50	30	20	237
Dzieci				
Nie ma dzieci	58	32	10	284
Ma dzieci	60	32	8	810

Tabela 3. Czy na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży one dotyczą? **Mała odporność psychiczna**
 1 - Większości lub znacznej części; 2 - Niewielkiej części lub pojedynczych przypadków

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	29	8	1093
Płeć				
Mezycyżni	62	32	6	519
Kobiety	64	26	10	575
Wiek				
18-24 lat	59	35	6	156
25-34	65	31	4	193
35-44	66	32	2	238
45-54	69	27	4	176
55-64	64	26	10	146
65 lat i więcej	52	22	26	184
Miejsce zamieszkania				
Wies	50	38	12	399
Miasto do 20 tys.	72	22	7	116
od 21 do 100 tys.	68	27	7	233
101-500 tys.	72	24	4	150
501 tys. i więcej mieszk.	71	21	8	134
Region				
Północny	58	30	12	126
Zachodni	68	28	4	111
Środkowo-zachodni	65	28	7	160
Środkowy	67	24	10	205
Wschodni	52	37	11	124
Południowo-wschodni	61	31	8	165
Południowo-zachodni	65	28	7	202
Wykształcenie				
Podstawowe	52	30	18	341
Zasadnicze zawodowe	60	34	6	322
Średnie	70	26	3	340
Wyższe	87	13	0	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	82	18	0	56
Prac. umysł. niż. szczebla	75	24	1	116
Pracownicy fiz. - umysł.	60	31	9	71
Robotnicy wykwalifikowani	67	31	0	92
Robotnicy niewykwalifik.	57	37	6	47
Rolnicy	45	48	7	80
Pracujący na własny rach.	64	31	5	77
Bierni zawodowo				
Renciści	58	24	18	125
Emeryci	57	24	19	212
Uczniowie i studenci	69	29	3	67
Bezrobotni	66	28	5	89
Gospodynie domowe i inni	63	35	2	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	70	29	1	122
sekt. państw. publicznym	73	24	3	102
sp. właśc. pryw. i państwa	72	26	3	69
sekt. pryw. poza rolnict.	64	29	6	192
prywatnym gosp. rolnym	40	52	8	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	60	36	4	166
276 - 399	60	31	9	183
400 - 549	68	24	1	253
550 - 799	66	24	10	155
Powyżej 799 zł	73	23	4	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	63	25	11	287
Średnie	60	31	9	506
Dobre	67	28	5	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	65	26	9	68
Raz w tygodniu	60	32	8	599
Kilka razy w miesiącu	65	27	8	145
Kilka razy w roku	69	23	8	190
W ogóle nie uczestniczy	63	21	16	90
Poglądy polityczne				
Lewica	68	27	6	274
Centrum	64	31	6	263
Prawica	65	29	5	318
Trudno powiedzieć	53	28	19	237
Dzieci				
Nie ma dzieci	61	32	7	284
Ma dzieci	63	28	9	809

Tabela 4. Czy na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży one dotyczą? **Siabe zdrowie fizyczne**
1 - Większości lub znacznej części; 2 - Niewielkiej części lub pojedynczych przypadków

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	53	42	5	1094
Płeć				
Meżczyźni	55	40	5	519
Kobiety	51	43	6	575
Wiek				
18-24 lat	49	50	1	156
25-34	60	38	2	193
35-44	55	42	3	238
45-54	52	45	4	176
55-64	51	46	3	146
65 lat i więcej	48	33	19	185
Miejsce zamieszkania				
Wies	45	49	7	399
Miasto do 20 tys.	56	39	5	116
od 21 do 100 tys.	56	39	5	234
101-500 tys.	59	38	5	150
501 tys. i więcej mieszk.	63	33	5	134
Region				
Północny	56	38	6	126
Zachodni	70	25	5	111
Środkowo-zachodni	54	41	5	160
Środkowy	52	41	7	205
Wschodni	42	51	7	124
Południowo-wschodni	44	51	6	166
Południowo-zachodni	56	41	4	202
Wykształcenie				
Podstawowe	47	43	11	341
Zasadnicze zawodowe	52	44	4	322
Średnie	57	41	3	341
Wyższe	65	35	0	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	53	44	3	56
Prac. umysł. niż. szczebla	61	39	0	116
Pracownicy fiz. - umysł.	58	39	7	71
Robotnicy wykwalifikowani	60	39	1	92
Robotnicy niewykwalifik.	52	46	2	47
Rolnicy	45	51	4	80
Pracujący na własny rach.	55	41	4	77
Bierni zawodowo				
Renciści	51	39	10	126
Emeryci	50	37	13	212
Uczniowie i studenci	43	56	1	67
Bezrobotni	55	42	3	89
Gospodynie domowe i inni	48	49	2	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	60	39	1	122
sekt. państw. publicznym	56	43	1	102
sp. właśc. pryw. i państwa	56	42	2	69
sekt. pryw. poza rolnict.	57	39	4	192
prywatnym gosp. rolnym	46	51	3	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	50	48	2	166
276 - 399	56	40	3	183
400 - 549	54	39	7	256
550 - 799	53	39	7	155
Powyżej 799 zł	62	37	1	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	53	40	7	287
Średnie	51	43	6	507
Dobre	56	41	3	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	36	7	68
Raz w tygodniu	50	46	4	60
Kilka razy w miesiącu	59	36	5	145
Kilka razy w roku	58	35	7	190
W ogóle nie uczestniczy	46	38	15	90
Poglądy polityczne				
Lewica	59	38	3	274
Centrum	54	42	4	263
Prawica	54	43	3	319
Trudno powiedzieć	43	45	12	237
Dzieci				
Nie ma dzieci	52	44	4	284
Ma dzieci	53	41	6	810

Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, porównując swoje dzieciństwo i młodość z sytuacją panującą w dzisiejszych rodzinach - czego obecnie brakuje dzieciom w rodzinie? Czy jest to przede wszystkim brak lub niedostatek **wskazówek, jak radzić sobie ze swoimi problemami?**

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	67	24	9	1092
Płeć				
Mężczyźni	69	23	8	519
Kobiety	64	25	10	574
Wiek				
18-24 lat	74	18	8	156
25-34	69	23	8	193
35-44	62	34	4	237
45-54	67	20	13	176
55-64	65	24	10	146
65 lat i więcej	65	20	15	185
Miejsce zamieszkania				
Wieś	54	32	13	397
Miasto do 20 tys.	73	21	6	116
od 21 do 100 tys.	70	23	6	234
101-500 tys.	78	15	7	210
501 tys. i więcej mieszk.	74	17	9	134
Region				
Północny	64	23	13	126
Zachodni	70	16	4	111
Środkowozachodni	68	19	13	160
Środkowy	70	19	11	205
Wschodni	65	28	7	124
Południowo-wschodni	56	31	12	164
Południowo-zachodni	72	24	4	202
Wykształcenie				
Podstawowe	63	23	13	339
Zasadnicze zawodowe	60	28	12	322
Średnie	72	24	4	341
Wyższe	84	12	4	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	75	18	7	56
Prac. umysł. niż. szczebla	74	23	3	116
Pracownicy fiz. - umysł.	63	31	6	71
Robotnicy wykwalifikowani	67	28	5	92
Robotnicy niewykwalifik.	54	33	13	47
Rolnicy	52	37	11	78
Pracujący na własny rach.	72	19	9	77
Bierni zawodowo				
Renciści	59	25	16	126
Emeryci	68	18	14	212
Uczniowie i studenci	83	16	1	67
Bezrobotni	72	16	12	89
Gospodynie domowe i inni	59	37	4	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	74	23	4	120
sekt. państw., publicznym	72	24	4	102
sp. własc. pryw. i państwa	66	27	6	69
sekt. pryw. poza rolnict.	67	23	10	192
prywatnym gosp. rolnym	53	35	13	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	57	34	9	166
276 - 399	60	30	10	181
400 - 549	67	23	10	256
550 - 799	81	15	4	155
Powyżej 799 zł	79	15	6	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	64	25	11	285
Średnie	66	25	10	507
Dobre	72	22	7	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	59	35	7	68
Raz w tygodniu	66	24	10	598
Kilka razy w miesiącu	65	24	11	145
Kilka razy w roku	67	26	7	190
W ogóle nie uczestniczy	80	12	9	90
Poglądy polityczne				
Lewica	74	21	5	274
Centrum	64	30	6	263
Prawica	69	21	9	319
Trudno powiedzieć	58	24	18	235
Dzieci				
Nie ma dzieci	74	16	10	284
Ma dzieci	64	27	9	808

Tabela 6. Jak Pan(i) sądzi, porównując swoje dzieciństwo i młodość z sytuacją panującą w dzisiejszych rodzinach - czego obecnie brakuje dzieciom w rodzinie? Czy jest to przede wszystkim brak lub niedostatek wskazówek, jak współpracować, współdziałać z innymi ludźmi?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	29	9	1092
Płeć				
Meżczyźni	64	29	7	519
Kobiety	60	29	11	574
Wiek				
18-24 lat	70	24	7	156
25-34	69	27	4	193
35-44	56	39	5	237
45-54	61	24	15	176
55-64	58	30	12	146
65 lat i więcej	60	25	15	185
Miejsce zamieszkania				
Wies	50	36	14	397
Miasto do 20 tys.	62	29	9	116
od 21 do 100 tys.	67	27	6	234
101-500 tys.	65	19	16	110
501 tys. i więcej mieszk.	66	26	8	134
Region				
Północny	60	26	14	126
Zachodni	71	23	5	111
Środkowo-zachodni	65	22	12	160
Środkowy	58	31	11	205
Wschodni	59	34	7	124
Południowo-wschodni	54	37	9	164
Południowo-zachodni	68	26	6	202
Wykształcenie				
Podstawowe	59	27	14	339
Zasadnicze zawodowe	57	31	12	322
Średnie	66	30	5	341
Wyższe	74	24	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	67	31	2	56
Prac. umysł. niż. szczebla	68	26	6	116
Pracownicy fiz. - umysł.	65	27	8	71
Robotnicy wykwalifikowani	61	37	2	92
Robotnicy niewykwalifik.	50	37	13	47
Rolnicy	47	41	12	78
Pracujący na własny rach.	65	27	8	77
Bierni zawodowo				
Renciści	61	25	14	126
Emeryci	59	26	16	212
Uczniowie i studenci	79	18	4	67
Bezrobotni	64	25	11	89
Gospodynie domowe i inni	56	42	2	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	66	31	3	120
sekt. państw. publicznym	65	29	5	102
sp. właśc. pryw. i państwa	63	30	7	69
sekt. pryw. poza rolnict.	67	26	7	192
prywatnym gosp. rolnym	43	43	14	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	50	40	9	166
276 - 399	56	35	9	181
400 - 549	64	28	10	256
550 - 799	73	21	5	155
Powyżej 799 zł	73	23	4	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	61	27	12	285
Średnie	61	29	11	507
Dobre	65	30	5	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	59	31	10	68
Raz w tygodniu	61	29	11	598
Kilka razy w miesiącu	65	35	9	145
Kilka razy w roku	67	27	5	190
W ogóle nie uczestniczy	70	19	11	90
Poglądy polityczne				
Lewica	66	29	5	274
Centrum	60	33	7	263
Prawica	66	24	10	319
Trudno powiedzieć	54	31	16	235
Dzieci				
Nie ma dzieci	69	22	9	284
Ma dzieci	59	31	10	808

Tabela 7. Jak Pan(i) sądzi, porównując swoje dzieciństwo i młodość z sytuacją panującą w dzisiejszych rodzinach - czego obecnie brakuje dzieciom w rodzinie? Czy jest to przede wszystkim brak lub niedostatek **wskazówek, jak kształtować swój charakter?**

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	27	11	1092
Płeć				
Meżczyźni	64	28	8	519
Kobiety	60	27	13	574
Wiek				
18-24 lat	71	23	6	156
25-34	70	25	5	193
35-44	54	39	7	237
45-54	62	33	15	176
55-64	61	29	11	146
65 lat i więcej	57	22	21	185
Miejsce zamieszkania				
Wies	52	34	14	397
Miasto do 20 tys.	65	27	8	116
od 21 do 100 tys.	64	28	9	234
101-500 tys.	74	17	10	110
501 tys. i więcej mieszk.	68	23	8	134
Region				
Północny	61	27	12	126
Zachodni	69	24	6	111
Środkowo-zachodni	63	23	14	160
Środkowy	62	27	11	205
Wschodni	56	32	12	124
Południowo-wschodni	56	32	10	164
Południowo-zachodni	66	25	9	202
Wykształcenie				
Podstawowe	56	28	16	339
Zasadnicze zawodowe	56	31	13	322
Średnie	69	26	5	341
Wyższe	76	19	5	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	73	24	3	56
Prac. umysł. niż. szczebla	66	28	6	116
Pracownicy fiz. - umysł.	63	28	9	71
Robotnicy wykwalifikowani	60	35	5	92
Robotnicy niewykwalifik.	52	39	9	47
Rolnicy	54	36	10	78
Pracujący na własny rach.	70	19	11	77
Bierni zawodowo				
Renciści	54	28	18	126
Emeryci	60	23	17	212
Uczniowie i studenci	77	22	1	67
Bezrobotni	60	24	16	89
Gospodynie domowe i inni	58	37	4	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	66	29	5	120
sekt. państw. publicznym	63	28	9	102
sp. właśc. pryw. i państwa	58	38	4	69
sekt. pryw. poza rolnict.	69	22	9	192
prywatnym gosp. rolnym	50	38	12	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	51	39	10	166
276 - 399	57	34	10	181
400 - 549	64	23	12	256
550 - 799	70	21	9	155
Powyżej 799 zł	73	21	5	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	58	31	11	285
Średnie	62	24	14	507
Dobre	66	29	5	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	56	33	11	68
Raz w tygodniu	61	28	12	59
Kilka razy w miesiącu	61	31	8	145
Kilka razy w roku	63	28	9	190
W ogóle nie uczestniczy	73	14	13	90
Poglądy polityczne				
Lewica	66	26	8	274
Centrum	63	30	7	263
Prawica	65	27	8	319
Trudno powiedzieć	52	27	21	235
Dzieci				
Nie ma dzieci	70	21	9	284
Ma dzieci	59	30	11	808

Tabela 8. Jak Pan(i) sądzi, porównując swoje dzieciństwo i młodość z sytuacją panującą w dzisiejszych rodzinach - czego obecnie brakuje dzieciom w rodzinie? Czy jest to przede wszystkim brak lub niedostatek **dobrego przykładu ze strony starszych?**

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	66	27	7	1094
Płeć				
Meżczyźni	68	27	6	519
Kobiety	64	28	8	575
Wiek				
18-24 lat	73	20	7	156
25-34	72	22	5	193
35-44	59	39	1	238
45-54	69	24	7	176
55-64	60	33	7	146
65 lat i więcej	63	22	15	185
Miejsce zamieszkania				
Wies	57	34	9	399
Miasto do 20 tys.	67	30	3	116
od 21 do 100 tys.	68	27	5	234
101-500 tys.	74	19	7	150
501 tys. i więcej mieszk.	74	20	6	134
Region				
Północny	67	23	10	126
Zachodni	76	22	3	111
Środkowo-zachodni	70	22	8	160
Środkowy	70	23	7	205
Wschodni	59	36	6	124
Południowo-wschodni	61	30	9	166
Południowo-zachodni	61	35	4	202
Wykształcenie				
Podstawowe	60	30	10	341
Zasadnicze zawodowe	63	29	8	322
Średnie	71	27	3	341
Wyższe	79	16	5	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	74	22	4	56
Prac. umysł. niż. szczebla	68	28	4	116
Pracownicy fiz. - umysł.	57	36	7	271
Robotnicy wykwalifikowani	66	33	1	92
Robotnicy niewykwalifik.	56	36	8	47
Rolnicy	62	32	6	80
Pracujący na własny rach.	77	21	2	77
Bierni zawodowo				
Renciści	58	29	13	126
Emeryci	68	21	11	212
Uczniowie i studenci	78	19	3	67
Bezrobotni	68	23	9	89
Gospodynie domowe i inni	56	39	4	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	70	27	3	122
sekt. państw. publicznym	64	34	2	102
sp. właśc. pryw. i państwa	59	34	7	69
sekt. pryw. poza rolnict.	72	23	4	192
prywatnym gosp. rolnym	49	44	7	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	57	36	7	166
276 - 399	69	27	4	183
400 - 549	66	25	9	256
550 - 799	75	21	4	155
Powyżej 799 zł	74	21	5	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	64	29	6	287
Średnie	66	26	8	507
Dobre	67	29	4	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	64	31	5	68
Raz w tygodniu	64	29	7	60
Kilka razy w miesiącu	62	32	6	145
Kilka razy w roku	71	22	7	190
W ogóle nie uczestniczy	74	17	9	90
Poglądy polityczne				
Lewica	71	26	3	274
Centrum	66	30	5	263
Prawica	68	26	6	319
Trudno powiedzieć	56	29	14	237
Dzieci				
Nie ma dzieci	70	22	7	284
Ma dzieci	64	29	7	810

Tabela 9. Jak Pan(i) sądzi, porównując swoje dzieciństwo i młodość z sytuacją panującą w dzisiejszych rodzinach - czego obecnie brakuje dzieciom w rodzinie? Czy jest to przede wszystkim brak lub niedostatek dóbr i środków materialnych?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	47	5	1091
Płeć				
Meżczyźni	51	46	4	519
Kobiety	46	48	6	573
Wiek				
18-24 lat	60	34	6	156
25-34	52	46	2	193
35-44	47	50	4	237
45-54	48	47	4	176
55-64	49	48	3	146
65 lat i więcej	35	53	12	184
Miejsce zamieszkania				
Wies	44	49	6	399
Miasto do 20 tys.	56	42	2	116
od 21 do 100 tys.	54	42	4	233
101-500 tys.	44	43	1	109
501 tys. i więcej mieszk.	37	57	6	134
Region				
Północny	53	35	12	126
Zachodni	58	41	1	111
Środkowo-zachodni	57	38	5	160
Środkowy	42	53	5	205
Wschodni	44	52	4	123
Południowo-wschodni	52	57	6	166
Południowo-zachodni	52	46	3	201
Wykształcenie				
Podstawowe	49	44	7	339
Zasadnicze zawodowe	53	43	4	322
Średnie	47	49	5	339
Wyższe	33	65	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	30	67	3	56
Prac. umysł. niż. szczebla	43	53	4	116
Pracownicy fiz. - umysł.	47	49	4	69
Robotnicy wykwalifikowani	58	39	3	62
Robotnicy niewykwalifik.	60	36	4	47
Rolnicy	48	47	5	80
Pracujący na własny rach.	42	54	4	77
Bierni zawodowo				
Renciści	43	48	9	126
Emeryci	41	50	9	210
Uczniowie i studenci	63	34	3	67
Bezrobotni	67	29	4	89
Gospodynie domowe i inni	49	51	0	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	39	57	3	122
sekt. państw. publicznym	55	44	2	102
sp. właśc. pryw. i państwa	51	45	4	67
sekt. pryw. poza rolnict.	48	48	4	192
prywatnym gosp. rolnym	41	55	4	90
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	59	37	4	166
276 - 399	46	50	4	181
400 - 549	45	50	5	256
550 - 799	49	48	3	155
Powyżej 799 zł	43	50	7	143
Ocena własnych war. mater.				
Złe	58	36	6	287
Średnie	46	48	6	504
Dobre	42	55	3	300
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	48	46	6	66
Raz w tygodniu	48	49	3	59
Kilka razy w miesiącu	46	46	8	145
Kilka razy w roku	53	41	6	190
W ogóle nie uczestniczy	45	47	8	90
Poglądy polityczne				
Lewica	56	40	4	273
Centrum	50	48	2	263
Prawica	42	53	4	319
Trudno powiedzieć	44	46	10	235
Dzieci				
Nie ma dzieci	54	40	6	284
Ma dzieci	46	49	5	807

Tabela 10. Jak Pan(i) sądzi, czy **szkoła** pomaga rodzinie czy raczej utrudnia właściwe wychowanie dzieci i młodzieży? 1 - Pomaga; 2 - Ani nie pomaga, ani nie utrudnia; 3 - Utrudnia

				(%)	
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	22	6	4	1094
Płeć					
Mężczyźni	67	22	6	4	519
Kobiety	69	22	5	4	575
Wiek					
18-24 lat	66	25	9	0	156
25-34	72	19	5	4	193
35-44	71	24	4	1	238
45-54	64	27	6	3	178
55-64	68	19	6	7	146
65 lat i więcej	67	18	6	9	185
Miejsce zamieszkania					
Wieś	77	13	5	5	399
Miasto do 20 tys.	76	17	7	0	116
od 21 do 100 tys.	64	27	5	4	234
101-500 tys.	65	25	5	5	210
501 tys. i więcej mieszk.	48	41	5	6	134
Region					
Północny	65	21	10	5	126
Zachodni	79	17	2	2	111
Środkowozachodni	69	22	5	4	160
Środkowy	60	32	4	4	205
Wschodni	69	24	5	3	124
Południowo-wschodni	72	16	8	4	166
Południowo-zachodni	69	20	7	4	202
Wykształcenie					
Podstawowe	69	18	5	7	341
Zasadnicze zawodowe	77	15	6	3	322
Średnie	62	28	6	3	341
Wyższe	56	39	5	0	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	68	32	0	0	56
Prac. umysł. niż. szczebla	60	33	0	1	116
Pracownicy fiz.- umysł.	73	15	1	1	71
Robotnicy wykwalifikowani	76	17	0	2	92
Robotnicy niewykwalifik.	65	35	0	0	47
Rolnicy	75	13	0	0	60
Pracujący na własny rach.	57	39	2	1	77
Bierni zawodowo					
Renciści	77	13	5	5	126
Emeryci	64	20	7	10	212
Uczniowie i studenci	60	29	10	1	67
Bezrobotni	74	15	9	2	89
Gospodynie domowe i inni	71	16	8	5	59
Pracuje w:					
sferze budżetowej	69	28	2	1	122
sekt. państw. publicznym	70	23	6	1	102
sp. właśc. pryw. i państwa	60	32	8	0	69
sekt. pryw. poza rolnict.	64	31	3	2	192
prywatnym gosp. rolnym	78	12	4	6	90
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	81	11	6	2	166
276 - 399	72	16	6	5	183
400 - 549	66	25	6	4	256
550 - 799	70	18	6	6	155
Powyżej 799 zł	59	30	6	5	144
Ocena własnych war. mater.					
Złe	66	19	9	6	287
Średnie	70	20	6	4	507
Dobre	67	28	3	2	300
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	78	10	7	5	68
Raz w tygodniu	73	19	4	4	600
Kilka razy w miesiącu	67	23	8	2	145
Kilka razy w roku	59	30	8	3	190
W ogóle nie uczestniczy	53	33	8	6	90
Poglądy polityczne					
Lewica	70	22	5	4	274
Centrum	65	27	5	2	263
Prawica	65	22	9	4	319
Trudno powiedzieć	74	16	3	6	237
Dzieci					
Nie ma dzieci	67	22	7	5	284
Ma dzieci	69	22	6	4	810

Tabela 11. Jak Pan(i) sądzi, czy **Kościół** pomaga rodzinie czy raczej utrudnia właściwe wychowanie dzieci i młodzieży? 1 - Pomaga; 2 - Ani nie pomaga, ani nie utrudnia; 3 - Utrudnia

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	21	8	3	1094
Płeć					
Mężczyźni	66	20	11	3	519
Kobiety	69	21	6	3	575
Wiek					
18-24 lat	61	23	14	1	156
25-34	64	20	10	6	193
35-44	68	22	7	3	238
45-54	60	31	6	3	178
55-64	78	14	6	2	146
65 lat i więcej	76	14	5	4	185
Miejsce zamieszkania					
Wieś	75	17	4	3	399
Miasto do 20 tys.	66	24	8	2	116
od 21 do 100 tys.	60	27	10	4	234
101-500 tys.	68	19	12	2	210
501 tys. i więcej mieszk.	61	24	12	4	134
Region					
Północny	64	22	10	4	126
Zachodni	69	19	10	2	111
Środkowozachodni	61	26	9	4	160
Środkowy	63	24	9	4	205
Wschodni	67	22	9	3	124
Południowo-wschodni	83	11	4	3	166
Południowo-zachodni	68	23	7	3	202
Wykształcenie					
Podstawowe	74	16	5	4	341
Zasadnicze zawodowe	67	20	9	3	322
Średnie	63	26	9	2	341
Wyższe	64	25	10	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	67	27	5	1	56
Prac. umysł. niż. szczebla	57	33	8	2	116
Pracownicy fiz.- umysł.	71	17	8	4	71
Robotnicy wykwalifikowani	61	24	10	5	92
Robotnicy niewykwalifik.	59	34	5	2	67
Rolnicy	66	24	5	0	60
Pracujący na własny rach.	67	19	13	0	77
Bierni zawodowo					
Renciści	76	16	4	4	126
Emeryci	75	16	6	3	212
Uczniowie i studenci	70	10	19	1	67
Bezrobotni	61	29	6	3	89
Gospodynie domowe i inni	70	16	11	2	59
Pracuje w:					
sferze budżetowej	70	25	2	3	122
sekt. państw. publicznym	63	28	8	0	102
sp. właśc. pryw. i państwa	59	30	11	0	69
sekt. pryw. poza rolnict.	61	24	12	3	192
prywatnym gosp. rolnym	72	16	4	8	90
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	75	18	4	4	166
276 - 399	67	23	8	2	183
400 - 549	64	24	7	5	256
550 - 799	75	13	9	3	155
Powyżej 799 zł	58	24	16	2	144
Ocena własnych war. mater.					
Złe	62	23	10	5	287
Średnie	70	20	7	3	507
Dobre	71	21	8	1	300
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	82	15	4	0	68
Raz w tygodniu	78	17	2	3	600
Kilka razy w miesiącu	61	29	8	2	145
Kilka razy w roku	49	31	18	2	190
W ogóle nie uczestniczy	39	22	32	7	90
Poglądy polityczne					
Lewica	60	26	11	2	274
Centrum	62	23	12	3	263
Prawica	79	15	5	2	319
Trudno powiedzieć	68	20	5	6	237
Dzieci					
Nie ma dzieci	63	20	13	3	284
Ma dzieci	69	21	6	3	810

Tabela 12. Jak Pan(i) sądzi, czy **telewizja** pomaga rodzinie czy raczej utrudnia właściwe wychowanie dzieci i młodzieży? 1 - Pomaga; 2 - Ani nie pomaga, ani nie utrudnia; 3 - Utrudnia

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	26	50	7	1094
Płeć					
Mężczyźni	19	25	50	6	519
Kobiety	15	27	50	8	575
Wiek					
18-24 lat	13	35	48	4	156
25-34	16	22	55	8	193
35-44	16	28	52	4	238
45-54	14	27	52	7	176
55-64	20	29	48	3	146
65 lat i więcej	22	16	44	18	185
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	26	48	9	399
Miasto do 20 tys.	20	24	51	4	116
od 21 do 100 tys.	17	24	51	8	234
101-500 tys.	17	31	48	4	210
501 tys. i więcej mieszk.	13	24	58	6	134
Region					
Północny	12	20	59	9	126
Zachodni	12	34	47	6	111
Środkowo-zachodni	18	23	54	5	160
Środkowy	17	22	49	12	205
Wschodni	19	15	60	6	124
Południowo-wschodni	14	29	52	6	166
Południowo-zachodni	22	35	36	7	202
Wykształcenie					
Podstawowe	19	23	46	11	341
Zasadnicze zawodowe	20	27	46	7	322
Średnie	13	27	55	5	341
Wyższe	9	29	57	5	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	12	36	47	4	56
Prac. umysł. niż. szczebla	14	31	52	3	116
Pracownicy fiz.- umysł.	20	26	45	9	71
Robotnicy wykwalifikowani	11	26	60	3	92
Robotnicy niewykwalifik.	19	24	46	11	47
Rolnicy	18	21	54	7	80
Pracujący na własny rach.	21	21	53	5	77
Bierni zawodowo					
Renciści	14	23	53	10	126
Emeryci	21	24	42	13	212
Uczniowie i studenci	14	24	54	8	67
Bezrobotni	9	32	56	3	89
Gospodynie domowe i inni	23	30	41	6	59
Pracuje w:					
sferze budżetowej	14	29	55	1	122
sekt. państw. publicznym	18	23	54	6	102
sp. właśc. prywat. i państwa	24	29	43	4	69
sekt. prywat. poza rolnictw.	13	25	56	6	192
prywatnym gosp. rolnym	19	18	56	7	90
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	13	26	57	4	166
276 - 399	24	26	45	5	183
400 - 549	16	32	43	9	259
550 - 799	16	24	51	9	155
Powyżej 799 zł	18	27	50	5	144
Ocena własnych war. mater.					
Złe	15	26	49	10	287
Średnie	18	26	49	7	507
Dobre	17	26	53	4	300
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	13	25	48	14	68
Raz w tygodniu	17	26	50	6	60
Kilka razy w miesiącu	17	25	52	6	145
Kilka razy w roku	18	27	49	6	190
W ogóle nie uczestniczy	14	22	48	16	90
Poglądy polityczne					
Lewica	22	26	45	7	274
Centrum	16	27	53	5	263
Prawica	11	27	57	5	319
Trudno powiedzieć	19	23	43	14	237
Dzieci					
Nie ma dzieci	16	28	47	9	284
Ma dzieci	17	25	51	7	810